

Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Tekst 1

- 1 **maximumscore 1**
proficiens
- 2 **maximumscore 1**
Iemand met een bona mens is in staat uit te stijgen boven de omstandigheden waarin het lot hem gebracht heeft.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 3 **D**
- 4 **maximumscore 2**
- admiratio is in het Latijn het onderwerp (van faciet) 1
 - in de vertaling is admiratio lijdend voorwerp (bij afdwingen) 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 5 **maximumscore 1**
apatheia
- 6 **maximumscore 2**
Om de tegenstelling tussen de verheven geest en het vergankelijke lichaam groter te maken / om de onbeduidendheid van het sterfelijke lichaam aan te geven.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- Opmerking*
Wanneer alleen als antwoord is gegeven 'corpusculo is onbeduidender dan corpus', een scorepunt toekennen.
- 7 **maximumscore 3**
- a. caelestis potentia (regel 22) 1
 - numinis (regel 23) 1
 - b. ratio/deus/spiritus/logos 1
- 8 **maximumscore 2**
- Zoals uit het waarnemen van verschijnselen in de natuur de conclusie kan worden getrokken dat daar een goddelijke macht bij betrokken is, 1
 - zo kan ook uit het (waarnemen van het) gedrag van een bonus vir de conclusie worden getrokken dat daar een goddelijke macht bij betrokken is 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. de goddelijke ziel/rede/macht / de godheid / het goddelijke b. nobis(cum) (regel 25) 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p><i>Opmerking</i> Fout rekenen bij b. in hoc (regel 25)</p>	
10	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. Bij alle drie bijvoeglijke naamwoorden speelt het aspect 'glanzen' een rol b. Seneca bedoelt met nitet het innerlijk schitteren (Dit vormt een tegenstelling met de uiterlijke glans van goud) 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	
11	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> suo (regel 35) ipsius (regel 38) 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p><i>Opmerking</i> Niet fout rekenen: (id) (quod) ipsius (est) (regel 38)</p>	

Tekst 2 en Tekst 1

- 12 maximumscore 1**
prope est a te deus (tecum est, intus est) / (prope est a te deus) tecum est, intus est (Tekst 1, regel 4)
- 13 maximumscore 2**
bron van juist beraad, van juist beleid (Tekst 2, regel 4)
- Opmerking*
Wanneer alleen als antwoord is gegeven 'juist beraad, juist beleid', een scorepunt toekennen.
- 14 maximumscore 1**
(zo is de rede op God en) op haar oorsprong gericht (Tekst 2, regel 1-2)

Tekst 3 Algemeen

- 15 maximumscore 2**
- Seneca heeft zich niet verzet tegen de moord op Nero's stiefbroer Britannicus 1
 - Seneca heeft zich niet verzet tegen de moord op Nero's moeder Agrippina 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none">Onder keizer Claudiuswerd hij beschuldigd van overspel met Julia Livilla / een lid van de keizerlijke familie (en verbannen naar Corsica) / raakte hij betrokken bij de machtsstrijd binnen de keizerlijke familie (tussen keizerin Messalina en Agrippina) Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1

Tekst 4

- 17 **maximumscore 1**
Seneca wordt week bij / lijdt zelf onder (de aanblik van) het verdriet van zijn vrouw.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 18 **maximumscore 2**
(Tacitus gebruikt) de nominativus (gloriae) adversus naast de ablativus amore terwijl beide woorden betrekking hebben op hetzelfde onderwerp (Seneca) / het bijv.nw. adversus op een lijn met het zelfst.nw. amore.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- Opmerking 1*
Wanneer de desbetreffende Latijnse tekstelementen ontbreken, een scorepunt toekennen.
- Opmerking 2*
Wanneer de toelichting ontbreekt, een scorepunt toekennen.
- 19 **maximumscore 1**
Dat Paulina kan denken aan het (in deugd doorgebrachte) leven van haar man.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- Opmerking*
Fout rekenen: het matigen van haar verdriet.
- 20 **A**
- 21 **maximumscore 1**
Pompeia Paulina werd (in tegenstelling tot Seneca) niet gedwongen tot zelfmoord.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 1</p> <p>De soldaten bonden de wonden van Paulina dicht (omdat Nero haar wilde sparen). Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Fout rekenen: Nero wilde niet dat de afkeer van zijn wreedheid nog verder toenam.</i></p>	
23	<p>maximumscore 1</p> <p>Seneca had lang van tevoren gif laten klaarmaken. Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	

Tekst 4 en Tekst 5

24	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> In Tekst 4 gaat Seneca er aanvankelijk vanuit dat zijn vrouw wil blijven leven. (Pas als zij zelf aangeeft ook te willen sterven, wil hij haar niet in de weg staan) In Tekst 5 wil Seneca dat ook Paulina zelfmoord zal plegen <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	1 1
25	<p>maximumscore 1</p> <p>(Post quae) (eodem ictu) brachia (ferro) exsolvunt (regel 16-17).</p>	
26	<p>maximumscore 1</p> <p>(Bij Tacitus neemt Seneca zelf maatregelen om zijn einde te bespoedigen:) hij laat zich naar een stoombad brengen (en sterft door de damp daarvan). Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 27		
27	<p>maximumscore 1</p> <p>In hoc me recondidi Met het volgende doel heb ik mezelf teruggetrokken</p> <p>Niet fout rekenen: recondo verbergen recondidi niet vertaald als perfectum recondo bewaren/geheimhouden</p>	0 0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 28		
28	maximumscore 1 et fores clusi, en de deur(en) gesloten,	
	fores niet vertaald als vorm van foris	0
	clusi niet vertaald als perfectum	0
	cludo elke andere betekenis behalve 'sluiten' of een synoniem daarvan	0
Kolon 29		
29	maximumscore 2 ut prodesse pluribus possem. (op)dat ik voor meer mensen nuttig kon zijn / meer mensen kon/kan helpen / om meer mensen te kunnen helpen.	
	Niet fout rekenen: zodat ik meer mensen zou kunnen helpen	
	ut hoe/zoals/waar	0
	pluribus niet vertaald als comparativus	1
	pluribus niet vertaald als dat. bij prodesse	0
	plures de meerderheid	1
Kolon 30		
30	maximumscore 1 Nullus mihi per otium dies exit; Geen dag gaat voor mij voorbij met nietsdoen / in rust;	
	nullus niet verbonden met dies	0
	mihi door mij	0
	per elke andere betekenis behalve 'met/in' of een synoniem daarvan	0
	otium studie/wetenschapsbeoefening/vrede / politieke rust	0
	dies niet vertaald als onderwerp van exit	0
	exit niet vertaald als tegenwoordige tijd	0
Kolon 31		
31	maximumscore 2 partem noctium studiis vindico; een deel van de nacht(en) eis ik op voor / maak ik vrij voor / besteed ik aan werk/studie(s);	
	partem niet vertaald als vorm van pars	0
	pars elke andere betekenis behalve 'deel' of een synoniem daarvan	0
	noctium niet verbonden met partem	0
	studiis niet vertaald als dativus	0
	vindico elke andere betekenis behalve 'opeisen/vrijmaken / besteden aan' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 32		
32	maximumscore 1 non vaco somno sed succumbo, ik maak geen tijd voor slaap maar word erdoor overmand,	
	somno niet vertaald als dativus	0
	somno niet verbonden met vaco	0
Kolon 33		
33	maximumscore 2 et oculos vigilia fatigatos cadentesque in opere detineo. en houd mijn door het waken vermoeide en dichtvallende ogen bezig met (het) werk / en houd mijn ogen die moe zijn door het waken en (dreigen) dicht (te) vallen bezig met (het) werk.	
	oculos niet vertaald als lijdend voorwerp bij detineo	0
	oculus gezicht	0
	vigilia niet vertaald als ablativus	0
	vigilia elke andere betekenis behalve 'waken' of een synoniem daarvan	0
	fatigatos niet verbonden met oculos	0
	cadentesque niet verbonden met oculos	0
	opere niet vertaald als vorm van opus	0
	opus elke andere betekenis behalve 'werk' of een synoniem daarvan	0
	detineo elke andere betekenis behalve 'bezig houden' of een synoniem daarvan	0
Kolon 34		
34	maximumscore 2 Secessi non tantum ab hominibus sed a rebus, et in primis a meis rebus: Ik heb me niet alleen teruggetrokken van (de) mensen maar (ook) van (de) zaken, en vooral van mijn (eigen) zaken:	
	secessi niet vertaald als perfectum	0
	secessi niet vertaald als 1e persoon enkelvoud	0
	tantum niet vertaald als bijwoord	0
	ab door	0
	a door	0
	res ding	1
	res elke andere betekenis behalve 'zaak' of een synoniem daarvan behoudens 'ding'	0
	meis niet verbonden met rebus	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 35		
35	maximumscore 1 posterorum negotium ago. ik voer (het) werk / (de) zaak/zaken voor toekomstige generaties uit / ik doe (het) werk voor toekomstige generaties.	
	Niet fout rekenen: negotium ago ik handel negotium elke andere betekenis behalve 'werk/zaak' of een synoniem daarvan	0
	ago elke andere betekenis behalve 'uitvoeren/doen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 36		
36	maximumscore 2 Illis aliqua (kolon 37) conscribo; Voor hen schrijf ik enkele zaken op;	
	Niet fout rekenen: illis daarvoor illis niet vertaald als dativus	0
	aliqua niet vertaald als lijdend voorwerp bij conscribo	0
	aliqua langs een of andere weg / op een of andere manier	0
	aliqua iets	1
	conscribo elke andere betekenis behalve 'opschrijven' of een synoniem daarvan	0
Kolon 37		
37	maximumscore 1 quae possint prodesse die (zouden) kunnen helpen / tot nut (zouden) kunnen zijn	
	om te kunnen helpen	0
	quae niet vertaald als onderwerp van possint	0
	quae wat	0
	Niet aanrekenen, indien aliqua (kolon 36) met 'iets' is vertaald	
Kolon 38		
38	maximumscore 2 salutare admonitiones, (kolon 39) litteris mando, heilzame adviezen schrijf ik op	
	salutares niet verbonden met admonitiones	0
	litteris mando elke andere betekenis behalve 'opschrijven' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 39		
39	maximumscore 2 velut medicamentorum utilium compositiones, als waren het (de) samenstellingen van nuttige geneesmiddelen,	
	medicamentorum niet vertaald als genitivus	0
	medicamentorum vertaald als enkelvoud	1
	medicamentum elke andere betekenis behalve ‘geneesmiddel’ of een synoniem daarvan	0
	utilium niet verbonden met medicamentorum	0
	compositiones vertaald als enkelvoud	1
	compositio elke andere betekenis behalve ‘samenstelling’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 40		
40	maximumscore 2 esse illas efficaces in meis ulceribus expertus, omdat ik ervaren heb dat die doeltreffend waren bij mijn verwondingen/pijnen/ (ziekelijke) hartstocht(en),	
	illas niet vertaald als onderwerp van de a.c.i.	0
	efficaces niet vertaald als naamwoordelijk deel van het gezegde	0
	meis niet verbonden met ulceribus	0
	ulceribus niet vertaald als vorm van ulcus	0
	ulcus elke andere betekenis behalve ‘verwonding/pijn/ (ziekelijke) hartstocht’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 41		
41	maximumscore 1 quae (kolon 42) serpere desierunt. die zijn opgehouden zich te verspreiden / die zich niet langer verspreiden.	
	quae niet vertaald als onderwerp van desierunt	0
	desino omslaan in	0
	desierunt niet vertaald als vorm van desino	0
	desierunt niet vertaald als perfectum	0
Kolon 42		
42	maximumscore 1 etiam si persanata non sunt, ook al zijn ze niet helemaal genezen,	
	Niet fout rekenen: ook als ze niet helemaal genezen zijn	
	etiam bovendien / nog (altijd) / nogmaals	0
	si of	0
	persanata niet vertaald als naamwoordelijk deel van het gezegde	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 43		
43	maximumscore 2 Rectum iter, (kolon 44 en kolon 45) aliis monstro. De juiste weg toon ik (aan) anderen.	
	rectum niet verbonden met iter	0
	rectus elke andere betekenis behalve 'juist' of een synoniem daarvan	0
	iter niet vertaald als lijdend voorwerp bij monstro	0
	iter reis/mars	0
	aliis niet vertaald als dativus meervoud	0
	monstro niet vertaald als werkwoordsvorm	0
	monstro elke andere betekenis behalve 'tonen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 44		
44	maximumscore 1 quod sero cognovi die ik laat heb leren kennen	
	Niet fout rekenen: sero te laat	
	quod niet vertaald als lijdend voorwerp bij cognovi	0
	sero niet vertaald als bijwoord	0
	cognovi niet vertaald als perfectum	0
	cognosco elke andere betekenis behalve 'leren kennen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 45		
45	maximumscore 1 et lassus errando, en moe van/door het dwalen,	
	errando niet vertaald als gerundium ablativus	0
	erro elke andere betekenis behalve 'dwalen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 46		
46	maximumscore 1 Clamo: Ik roep:	
	clamo bij zich roepen / duidelijk maken	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 47		
47	maximumscore 2 'Vitate quaecumque vulgo placent, 'Vermijd(t) wat (ook maar) de grote massa / het volk behaagt / alle zaken die het volk behagen,	
	vitate niet vertaald als imperativus	0
	quaecumque niet vertaald als onderwerp van placent	0
	vulgo niet vertaald als dativus	0
	placent niet vertaald als tegenwoordige tijd	1
Kolon 48		
48	maximumscore 1 quae casus attribuit; wat / welke zaken / die het toeval toedeelt / heeft toegedeeld;	
	quae niet vertaald als lijdend voorwerp bij attribuit	0
	casus niet vertaald als onderwerp van attribuit	0
	attribuo elke andere betekenis behalve 'toevertrouwen', 'toedelen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 49		
49	maximumscore 2 ad omne fortuitum bonum suspiciosi pavidique subsistite: bied(t) achterdochtig en angstig weerstand aan elk toevallig voordeel:	
	omne niet verbonden met fortuitum bonum	0
	omne fortuitum bonum alle toevallige voordelen	1
	fortuitum niet verbonden met bonum	0
	bonum niet vertaald als onzijdig	0
	bonum elke andere betekenis behalve 'voordeel/goed(s)' of een synoniem daarvan	0
	suspiciosi niet vertaald bij het onderwerp subsistite	0
	suspiciosus argwaan wekkend	0
	pavidique niet vertaald bij het onderwerp subsistite	0
	pavidus beangstigend	0
	subsistite niet vertaald als imperativus	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 50		
50	<p>maximumscore 1 et fera et piscis (kolon 51) decipitur. (ook) een wild dier en een vis worden / zowel een wild dier als een vis wordt bedrogen/misleid.</p>	
	fera niet vertaald als onderwerp van decipitur	0
	fera niet vertaald als zelfstandig naamwoord	0
	piscis niet vertaald als onderwerp van decipitur	0
	piscis elke andere betekenis behalve 'vis' of een synoniem daarvan	0
	decipitur niet vertaald als tegenwoordige tijd	0
	decipio elke andere betekenis behalve 'bedriegen/misleiden' of een synoniem daarvan	0
Kolon 51		
51	<p>maximumscore 1 spe aliqua oblectante wanneer een of ander lokmiddel een verleiding vormt</p>	
	Niet fout rekenen: omdat een of ander lokmiddel een verleiding vormt hoewel een of ander lokmiddel een verleiding vormt	0
	niet vertaald als abl. abs.	0
Kolon 52		
52	<p>maximumscore 2 Munera ista fortunae putatis? Beschouwen jullie die zaken / dat als geschenken van het lot? / Menen jullie dat die zaken geschenken zijn van het lot?</p>	
	munera niet vertaald als vorm van munus	0
	munera niet predicatief / niet als naamwoordelijk deel van het gezegde (in a.c.i.) vertaald	0
	munus elke andere betekenis behalve 'geschenk' of een synoniem daarvan	0
	ista niet gesubstantiveerd vertaald	0
	fortunae niet vertaald als genitivus	0
	fortuna geluk	1
	fortuna ongeluk	0
	putatis niet vertaald als tegenwoordige tijd	0
	putatis vertaald als 2 ^e persoon enkelvoud	1
Kolon 53		
53	<p>maximumscore 1 Insidiae sunt. Het is een hinderlaag.</p>	
	Niet fout rekenen: Het zijn hinderlagen.	

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Seneca, Epistula ad Lucilium 41
tekst 2	Uit: Justus Lipsius, Over standvastigheid in algemene rampspoed
tekst 3	Uit: Vincent Hunink, Seneca, Leren sterven
tekst 4	Tacitus, Ann. XV, 62-64
tekst 5	Uit: Cassius Dio, Vier keizers. Rome onder Tiberius, Caligula, Claudius en Nero. Vertaald door G.H. de Vries
tekst 6	Seneca, Epistula ad Lucilium 8, 1-4